

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาย่อมมีแก่นอันจะพอเปรียบได้เป็นวิญญานของตัวเองผูกพันกับชีวิตของบุคคลและชาติบ้านเมืองอย่างแน่นแฟ้น ฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาของชาติ และโน้มนำสังคมไทยไปในแนวทางอันพึงประสงค์ได้¹ การให้การศึกษาของอาศัยครูเป็นหลัก ถ้าผู้บริหารการศึกษาสามารถส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการสอนเพียงพอ จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปประเทศพัฒนาบุคคลเป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์

การสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการได้แก่ ความร่วมมือของฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ รวมทั้งวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งต้องนำโสตทัศนูปกรณ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน² ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการศึกษาว่าโสตทัศนูปกรณ์หรือเทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ดังที่คุณหญิงอัมพร มีสุข ไทกลาวไว้ว่า "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางนั้น ต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งเนื้อหาสาระ ต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้"³

---

¹แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ "นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการปฏิรูปการศึกษา" โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (11 - 15 เมษายน 2518).

²เรื่องเดียวกัน.

³เรื่องเดียวกัน.

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เดิมชื่อว่า "โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" สังกัดอยู่กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2481 ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2490 ได้โอนไปสังกัดกรมสามัญศึกษา เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมทั่วไป และได้ตัดคำว่าแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออก คงเหลือคำว่า "โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา" เท่านั้น ปัจจุบันทำการสอนตามหลักสูตรประโยคชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก. 10/2518⁴ นักเรียนของโรงเรียนได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงทำคะแนนได้ดี แม้ว่าทางโรงเรียนจะมีโสตทัศนูปกรณ์เพียงส่วนน้อย เช่น ซอเล็กและกระดาน แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนเป็นประสบการณ์ของผู้เรียน โสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอ เนื่องจากความขาดแคลนอุปกรณ์ การชำรุดเสียหาย ความไม่สะดวกในการใช้ ความกระจัดกระจายของโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เป็นเหตุให้การใช้โสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์ในโรงเรียนไม่สมบูรณ์เต็มที่ ทางโรงเรียนจึงควรมีโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนขึ้น เพื่อเป็นแหล่งกลางในการให้บริการ จัดหา ซ่อมแซม ควบคุมและบริหารงานด้านโสตทัศนศึกษา ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ของโรงเรียนหรือนักเรียนตลอดจนเจ้าหน้าที่ได้ใช้โสตทัศนูปกรณ์อย่างถูกต้องและเต็มที่ การสอนของอาจารย์และการเรียนของนักเรียนจะมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นกว่าเดิม อันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต

การสำรวจการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ

มีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้วิจัยเกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษา และการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ดังเช่น

---

⁴โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา "ประมวลระเบียบโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและคู่มือเลือกโปรแกรมการเรียน" พ.ศ. 2519.

การวิจัยของชาร์ลส์ เอฟ ชุลเลอร์ (Charles F. Schuller) เฮนรี เจ สเคลลีย์ (Henry J. Skelly) และ โดแนลด์ สกอตต์ (Donald Scott)⁵ ในปี ค.ศ. 1964 ได้วิจัยเกี่ยวกับสถานะและความต้องการโสตทัศนูปกรณ์ในรัฐฮาวายและเสนอแนะว่า

1. ควรจัดให้มีผู้อำนวยการทางโสตทัศนศึกษาของรัฐ
2. ควรตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษา
3. ควรปรับปรุงใหม่เครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการคุมแสงในห้องเรียน
4. ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้รับความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนใหม่ ๆ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทางโสตทัศนศึกษาจากมหาวิทยาลัยเป็นวิทยากร

ในปี ค.ศ. 1957 มัวร์ส บี. แคมป์ (Maurice B. Camp)⁶ ได้ศึกษาองค์ประกอบของการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครูว่าจะไร เป็นปัจจัยสำคัญในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครู พบว่า

1. การใช้โสตทัศนูปกรณ์ของครูกับระดับความรู้ในการใช้โสตทัศนูปกรณ์มีความสัมพันธ์กันคือ ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์มากจะใช้โสตทัศนูปกรณ์มาก

---

⁵ Charles F. Schuller, Henry J. Skelly, and Donald Scott "Survey of Audio-Visual Education in Hawaii Its Status and Need" A-V Communication Review, Vol. 12, No. 1 Spring 1964, pp. 125-126.

⁶ Maurice B. Camp, "Some factors Related to the Utiliation of Audio-Visual Materials, with Suggestions for Teacher Preparation in this Area" Dissertation Abstracts, 18 : 155, 1958.

2. ครูส่วนมากมีความเห็นว่าการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในสมัยที่เป็นนักเรียนฝึกหัดครูมีอิทธิพลต่อการใช้ในขณะที่เป็นครู
3. ผู้บริหารและครูเชื่อว่า วิชาโสตทัศนศึกษาเบื้องต้นมีความจำเป็นและควรบังคับให้ครูทุกคนเรียน
4. โดยทั่วไปแล้วโสตทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ

ในปี ค.ศ. 1965 ในรัฐอลาสกา ภาคตะวันออกเฉียงใต้⁷ ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา โดยเสนอโครงการสรุปได้ดังนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาในบริเวณที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียนและมีเนื้อที่กว้างขวางเพื่อเก็บเครื่องมือและวัสดุโสตทัศนศึกษา
2. หน้าที่ของศูนย์โสตทัศนศึกษา
  - 2.1 มีหน้าที่จัดกล่องบรรจุโสตทัศนูปกรณ์เพื่อส่งไปตามโรงเรียนต่างๆ
  - 2.2 จัดห้องสมุดให้มีหนังสือทุกสาขาวิชาการและจัดหาโสตทัศนูปกรณ์เพื่อให้บริการแก่ครูมากขึ้น
  - 2.3 จัดทำหน่วยโสตทัศนศึกษาเคลื่อนที่
  - 2.4 ซ่อมแซมบำรุง ทดลองใช้ ตัดต่อ ฟิล์มภาพยนตร์และการบันทึกเสียง

---

⁷"Centralized Audio-Visual Center Proposed for Southeast Alaska," Audio-Visual Instruction, Vol. 11, No. 10, (October, 1966), p. 880.

ในปี ค.ศ. 1971 เอลวิส ฮิวส์ อาร์เทอร์บิวรี (Elvis Hugh Arterbury) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ของครูในรัฐเท็กซัส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าครูได้ใช้ศูนย์บริการหรือไม่ และศึกษาสาเหตุที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้ปรากฏว่า

1. ยังมีบริการแก่ครูนานเท่าไร ครูที่ใช้บริการสื่อทัศนูปกรณ์มากขึ้นเท่านั้น
2. ครูที่สอนวิชาเฉพาะและครูประถมใช้บริการที่จัดขึ้นโดย The Education Services Center มากกว่าครูในชั้นมัธยมและ High School
3. ครูสังคมศึกษามีแนวโน้มในการใช้บริการบ่อยครั้งที่สุด ขณะที่ครูสอนคณิตศาสตร์ มีแนวโน้มในการใช้น้อยครั้ง
4. ครูที่ได้รับการฝึกอบรมการใช้สื่อทัศนูปกรณ์จะใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม
5. การรับส่งสื่อทัศนูปกรณ์ที่เชื่อถือได้ เป็นอุปสรรคต่อการใช้สื่อทัศนูปกรณ์

ค.ศ. 1952 สมาชิกสมาคมสื่อทัศนศึกษาแห่งรัฐออเรกอน⁹ ได้พยายามแยกแยะหน้าที่ของหัวหน้าศูนย์วัสดุการศึกษาไว้ดังนี้

---

⁸Elvis Hugh Arterbury, "Teacher Utiliyation of Media Services Provided by the Regional Education Service Centers in Texas" Dissertation Abstracts International, Vol. 32, No. 3 ZMarch, 1972), pp. 4825-A - 4826-A.

⁹Oregon Audio-Visual Association, Recommended Minimum Standards for Instructional Materials Programs in Oregon Public Schools. May 1952. p. 2-3 (Mimeographed)

1. งานคานบริหาร คือการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดไว้ในศูนย์ เพื่อให้บริการแก่คณะต่าง ๆ คุมการบริหาร การดำเนินงาน การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนรายงานสถิติการใช้เครื่องมือและวัสดุของอาจารย์และนักศึกษา
2. งานคานประชุมอบรม คือ ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายโสตทัศนศึกษาของคณะต่าง ๆ ให้การอบรมแก่คณาจารย์ให้รู้จักใช้และผลิตโสตทัศนูปกรณ์และรู้จักใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน
3. งานคานให้คำปรึกษาหารือ คือ เป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารในด้านการออกแบบอาคารใหม่ งานร่างหลักสูตร และการเลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์
4. งานคานเทคนิค ใดแก่การบำรุงรักษา ซ่อมแซม และผลิตโสตทัศนูปกรณ์

ในปีเดียวกัน แคลเรนซ์ เอช. เคิร์ท (Clarence H. Kurth) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมโสตทัศนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในแถบตะวันตกกลาง เพื่อศึกษาความต้องการด้านโสตทัศนศึกษาและหาลักษณะโครงการโสตทัศนศึกษาตามความต้องการของคณะศึกษาศาสตร์ และสถาบันฝึกหัดครู ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. การบริหารงานโสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยแยกเป็นเอกเทศ
2. ศูนย์โสตทัศนศึกษาให้บริการทั้งภายในมหาวิทยาลัยและชุมชน
3. โสตทัศนูปกรณ์เก็บไว้ที่ศูนย์โสตทัศนศึกษาแห่งเดียว แต่ยังไม่พอกับความต้องการ

ต้องการ

---

¹⁰Clarence H. Kurth, "A Survey of Audio-Visual Programs in School of Education of Selected Midwestern Universities" Thesis Abstract Series, (No. 3; Indiana : School of Education, Indiana University, 1952), pp. 73-9.

4. บุคคลากรของศูนย์ประกอบด้วย นักโสตทัศนศึกษา ช่างเทคนิค และเสมียน
5. นอกจากมหาวิทยาลัยจะจัดงบประมาณให้โดยตรงแล้วทางศูนย์ยังมีรายได้จากผู้เช่าฟิล์มภาพยนตร์และโสตทัศนอุปกรณ์ของมหาวิทยาลัย
6. ในแต่ละอาคารมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย
7. ศูนย์โสตทัศนศึกษาควรมีห้องฉายอย่างน้อยหนึ่งห้อง
8. อาจารย์ส่วนมากต้องการให้มีการจัดอบรมทางด้านโสตทัศนศึกษา แต่ทางศูนย์โสตทัศนศึกษาฯ ยังไม่มีโปรแกรมการฝึกอบรม
9. สถาบันทุกแห่งมีบริการให้ยืมโสตทัศนอุปกรณ์
10. อาจารย์ทุกคนใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ส่วนโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายมีผู้ใช้ประมาณร้อยละห้าสิบ

คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์โสตทัศนศึกษาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย¹¹ ได้ให้แนวคิดสำหรับการจัดตั้งหน่วยงานโสตทัศนศึกษาไว้ดังนี้

1. หน่วยงานโสตทัศนศึกษา ต้องระบุหน้าที่หลักไว้อย่างชัดเจนและหน้าที่นั้นต้องส่งเสริมหลักสูตร
2. อาคารสถานที่ของหน่วยงานโสตทัศนศึกษาต้องมีเนื้อที่สำหรับเจ้าหน้าที่ทำงาน สถานที่เก็บรักษา และการจ่าย-รับ ห้องทดลอง เครื่องฉายและเครื่องเสียง สถานที่สำหรับการผลิตและการซ่อมแซม

---

¹¹ Fred Harclerod, and William Allen, Audio-Visual Administration. (IOWA, WMC. Brown, 1951), p. 16-20.

3. ควรตั้งงบประมาณในการใช้จ่ายแต่ละปีไว้อย่างรัดกุม
4. บุคคลากรควรประกอบด้วยผู้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรทาง
โสตทัศนศึกษา และทางสายวิชาอื่น ๆ
5. การดำเนินงานด้านเทคนิคใดแก่การเลือกซื้อ การจัดแบ่งหมวดหมู่
การเก็บรักษา การบริการนำส่งและรับกลับ
6. ควรพิจารณาระบบการบริหารงานว่าควรเป็นแบบกระจายอำนาจหรือ
แบบการรวมอำนาจ
7. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน โสต
ทัศนศึกษาและผู้ให้บริการ

ในปี ค.ศ. 1965 โทมัส อัลแลน คลินตัน (Thomas Allan Clinton)¹²
ได้ศึกษาปัญหาของครูใหม่ในรัฐเท็กซัส พบว่าครูใหม่มีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนดังนี้

1. มีความลำบากใจในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์
2. มีปัญหาในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของ
นักเรียน
3. ไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์เพียงพอ
4. ไม่มีที่เก็บอุปกรณ์
5. หาแหล่งวัสดุที่ลำบาก

---

¹²Thomas Allan Clinton, "A Study of Problem Encountered
by On Hundred Graduated of East State University and the Functional
Relationship Between these Problems and the Teacher Education
Program," Dissertation Abstracts, 27 : 1683 A, No. 6, 1966.

คาร์ลตัน คัมบลิว เอช. อีริกสัน (Carlton W.H. Erickson)¹³ ได้
วางโครงการหน่วยโสตทัศนศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ การบริการต่าง ๆ ของโสตทัศนศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ
2. ผู้บริหารงานโสตทัศนศึกษาต้องรับผิดชอบในการตั้งคณะกรรมการของศูนย์โสตทัศนศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการซึ่งมีคุณสมบัติและความสามารถที่จะดำเนินงาน และให้บริการทางโสตทัศนศึกษาแก่อาจารย์ทั้งมหาวิทยาลัย
3. หน้าที่ของหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์โสตทัศนศึกษาประกอบด้วย
  - 3.1 ให้คำแนะนำและกำหนดนโยบายในการบริหารงาน
  - 3.2 วางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับการจัดหาโสตทัศนอุปกรณ์
  - 3.3 วางมาตรการในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์
  - 3.4 ดำเนินการอบรมครูประจำการ
  - 3.5 ดำรงสัมพันธ์ภาพกับอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ใหญ่และกรรมการร่างหลักสูตร
  - 3.6 จัดทำงบประมาณเป็นโครงการระยะยาว
  - 3.7 จัดดำเนินงานประชาสัมพันธ์
  - 3.8 ประเมินผลการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ
4. คำนการเงิน
  - 4.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโสตทัศนศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสอนทั้งหมด
  - 4.2 ขอความสนับสนุนค่านการเงินจากสมาคมการศึกษา

¹³Carlton W.H. Erickson, Administering Audio-Visual Swevices, (New York : Macmillan, 1959), pp. 13-14

ในปี พ.ศ. 2512 นายธีระกุล ศรีจันทร์พงศ์¹⁴ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเสนอแนะโครงการดำเนินงานด้านบริหารและหน้าที่ของศูนย์โสตทัศนศึกษาตามความต้องการของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยของแก่นมีโสตทัศนอุปกรณ์อยู่บ้างแล้ว
2. อาจารย์ส่วนมากมีความต้องการโสตทัศนอุปกรณ์ ประเภททุนจำลองและเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง สาธิต โสตทัศนอุปกรณ์ที่ตรงความต้องการรองลงมาคือ เครื่องอัดสำเนา หอกระจาย โทรทัศน์วงจรปิด และเทปโทรทัศน์ ส่วนภาพยนตร์ 8 ม.ม. และฟิล์มลูปมีความจำเป็นน้อย
3. การบริหารงานโสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นยังขาดระเบียบผู้นำ และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการบริการ

และได้เสนอแนะให้จัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาขึ้นเป็นส่วนกลางเทียบเท่ากองขึ้นต่อสำนักงานอธิการบดี

นางสาวปราณี นนทมาศ¹⁵ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2513 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทางโสตทัศนศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนำ

¹⁴ธีระกุล ศรีจันทร์พงศ์, "โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น," วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2511.

¹⁵ปราณี นนทมาศ, "ศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์," วิทยานิพนธ์, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2513.

ผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข และวางแผนสำหรับการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยปรากฏว่า

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังขาดแคลนโสตทัศนอุปกรณ์เป็นจำนวนมาก อาจารย์ต้องการใช้ non-projected materials ในอัตราค่อนข้างสูง อาจารย์ส่วนมากต้องการใช้บริการและกิจกรรมต่าง ๆ จากหน่วยงานโสตทัศนศึกษา และมีความเห็นว่าควรจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาทั้งที่ปัตตานี และ หาดใหญ่ โดยให้เป็นหน่วยงานอิสระ ปัญหาที่ประสบได้แก่การขาดแคลนอุปกรณ์ งบประมาณและอัตราค่าจ้างคน

ในปีเดียวกัน นายวิเชียร นิตยะกุล¹⁶ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อสำรวจวิเคราะห์สำหรับดำเนินการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านหน้าที่การบริการเครื่องมือและวัสดุ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น และปัญหาการใช้บริการโสตทัศนอุปกรณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีโสตทัศนอุปกรณ์ใช้ในการบรรยายและการผลิตจำนวนมาก
2. อาจารย์ส่วนมากมีประสบการณ์เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาน้อย
3. อาจารย์ขอใช้โสตทัศนอุปกรณ์เป็นบางครั้ง
4. อาจารย์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรมีศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นส่วนตัว และอยู่ร่วมกับห้องสมุด

---

¹⁶วิเชียร นิตยะกุล, "ศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่," วิทยานิพนธ์, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2513.

5. อาจารย์ส่วนมากนิยมใช้โสตทัศนูปกรณ์ประเภทเครื่องขยายเสียง สไลด์ หอกระจาย แผนภูมิ ภาพถ่าย แผนภาพ แผนสถิติ ภาพวาด เครื่องฉาย เอกสาร

6. อาจารย์ส่วนมากต้องการคำแนะนำการฝึกอบรมเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์

และได้เสนอแนะให้รวมงานห้องสมุดและศูนย์โสตทัศนศึกษาที่จะตั้งใหม่เข้าด้วยกันเป็นศูนย์วัสดุการศึกษากลาง ขึ้นตรงต่อสำนักงานอธิการบดี เพื่อให้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์และวัสดุสิ่งพิมพ์รวมทั้งการดำเนินการควบคุมศูนย์วัสดุการศึกษาของคณะต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. 2516 นายสมภพ โรจนพันธ์¹⁷ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการโสตทัศนศึกษาสำหรับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อศึกษาความต้องการทัศนคติและความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งมีต่องานโสตทัศนศึกษา เพื่อศึกษาปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในการสอนและการฝึกอบรมของอาจารย์ในสถาบันสำรวจ วิเคราะห์และเสนอแนะโครงการสำหรับดำเนินการศูนย์โสตทัศนศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. อาจารย์ นักวิชาการร้อยละ 91.43 เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา

2. อาจารย์ นักวิชาการ มีความต้องการที่จะได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอน เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางโสตทัศนศึกษาน้อย

---

¹⁷สมภพ โรจนพันธ์, "โครงการศูนย์โสตทัศนศึกษาสำหรับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์," วิทยานิพนธ์, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2516.

3. อาจารย์ นักวิชาการประสบปัญหาในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ เพราะสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการใช้โสตทัศนูปกรณ์และโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนจำกัด

และได้ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สถาบันควรสำรวจโสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่เพื่อขึ้นทะเบียน
2. สถาบันควรตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาขึ้นเป็น ส่วนกลาง มีหน้าที่ให้บริการสื่อการสอนสมัยใหม่แก่คณะ และสำนักงานต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานราชการภายนอก
3. ควรสำรวจความต้องการทางโสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากดำเนินการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาแล้ว

ในปีเดียวกัน นางสาวยุวบุษ บวรสุขประชา¹⁸ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางของประเทศไทยในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร การจัดบุคลากร การใช้โสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์ การบริการ การผลิต และงบประมาณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษา มีปัญหาด้านการจัดเวลาอบรมและการฝึกหัดใช้โสตทัศนูปกรณ์ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนยังมีน้อย
2. ในการจัดเจ้าหน้าที่บริการและผลิตวัสดุกราฟิกยังมีไม่เพียงพอ

---

¹⁸ยุวบุษ บวรสุขประชา, "ปัญหาการบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง," วิทยานิพนธ์, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2516.

3. วิทยาลัยครูบางแห่งมีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ เช่น ไม่มีห้องผลิต
โสตทัศนูปกรณ์ ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ และห้องเรียนจำนวนมาก
ยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับการใช้โสตทัศนูปกรณ์

4. ปัญหาในการใช้โสตทัศนูปกรณ์

4.1 อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนน้อย

4.2 การบริการและการผลิตโสตทัศนูปกรณ์ยังจัดเตรียมไม่พอและไม่
สอดคล้องกับเนื้อหาในทุกวิชา

ด

5. ศูนย์โสตทัศนศึกษาบางแห่งมีงบประมาณไม่เพียงพอ

และได้ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ควรเพิ่มช่างเทคนิคและช่างวาดเขียน ซึ่งมีความรู้ต่ำกว่าปริญญาตรี
เพื่อช่วยงานบริการและผลิตโสตทัศนูปกรณ์

2. ลดชั่วโมงสอนของผู้บริหารศูนย์โสตทัศนศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้มีเวลาทำงานคานนี้ได้เต็มที่

3. ควรปรับปรุงห้องเรียน ให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้โสต
ทัศนูปกรณ์

ในปี พ.ศ. 2518 นายโกวิท วิวัฒน์สร¹⁹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครง
การเสนอแนะเพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูจันทระเกษม เพื่อสำรวจ

---

¹⁹โกวิท วิวัฒน์สร, "โครงการเสนอแนะเพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา
สำหรับวิทยาลัยครูจันทระเกษม," วิทยานิพนธ์แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2518.

ประเภท ชนิดจำนวน สภาพและควมดีในการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ของอาจารย์ใน
วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิเคราะห์ปัญหาการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนของอาจารย์
ความต้องการให้มีศูนย์สื่อการศึกษา เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ผล
การวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วิทยาลัยมีวัสดุทัศนูปกรณ์อยู่หลายประเภท ส่วนใหญ่ได้แก่เครื่องมือ
ทัศนศึกษาต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสภาพดี แต่มีจำนวนไม่มากนัก และอาจารย์ก็ไม่ค่อยได้ใช้เท่า
ที่ควร

2. วิทยาลัยมีวัสดุทัศนูปกรณ์ไม่พอกับความต้องการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่
ตรงกับเนื้อหาวิชา และขาดห้องบรรยายที่อำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ประกอบ
การสอน

3. อาจารย์ร้อยละ 98.44 เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งศูนย์สื่อ
การศึกษาของวิทยาลัยครูจันทระเกษมขึ้น

และได้ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

005917

1. ควรพิจารณาให้มีการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด
2. ควรจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยครูจันทระเกษมขึ้นตามโครงการ
ที่ได้เสนอไว้ในวิทยานิพนธ์นั้น

ในปีเดียวกัน นายมานิต ยอดเมือง²⁰ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการ
เสนอแนะจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

---

²⁰มานิต ยอดเมือง, "โครงการเสนอแนะจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับ
วิทยาลัยครูอุบลราชธานี," วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2518.

1. สื่อการศึกษาประเภทโสตทัศนูปกรณ์ของวิทยาลัยมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย
แต่อาจอยู่กระจัดกระจายกันตามหมวดวิชาต่าง ๆ
2. อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้น และให้
ดำเนินงานอยู่เป็นเอกเทศสังกัดผู้อำนวยการ
3. ปัญหาที่อาจารย์ประสบมาก คือการขาดสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา
ต่าง ๆ
4. อาจารย์และนักศึกษามีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิต และการ
ใช้โสตทัศนูปกรณ์มาก เพราะส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางโสตทัศนศึกษาน้อย

และได้ขอเสนอแนะว่า

1. ควรจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อศึกษาพิจารณาโครงการอย่างละเอียด เพื่อ
วางแผนและกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน
2. ควรให้ครู อาจารย์ นักศึกษาตลอดจนชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ให้
มากที่สุด
3. ควรของบประมาณสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจประเภท ชนิด จำนวน สภาพ และความดีในการใช้โสตทัศนูปกรณ์
ต่าง ๆ ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดหาเพิ่มเติมให้เหมาะ
สมกับความต้องการ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนของอาจารย์โรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของอาจารย์โรงเรียนเตรียมอุดม-
ศึกษา

4. เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งสำรวจเฉพาะปัญหาการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ของอาจารย์ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในภาคต้นของปีการศึกษา 2519 โดยมีได้วิจัยเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน
2. สำรวจชนิด ประเภท จำนวน และสภาพของสื่อทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในปีการศึกษา 2519

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

1. เป็นแนวทางในการเสนอเพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และโรงเรียนมัธยมอื่น ๆ
2. เป็นแนวทางในการบริหารศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียน
3. จะทำให้อาจารย์ได้รับประโยชน์และความสะดวกในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เมื่อมีศูนย์สื่อการศึกษาแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจากหนังสือ เอกสารอ้างอิงและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบสำรวจประเภท ชนิด จำนวน สภาพ และความถี่ในการใช้เครื่องมือและสื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
3. ส่งแบบสอบถามอาจารย์ของโรงเรียน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ทางสื่อทัศนศึกษาของอาจารย์ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้และความต้องการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา

4. รวบรวมแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล

5. ศึกษาข้อมูลที่ได้เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียน

เตรียมอุดมศึกษา

นิยามของคำต่าง ๆ

ศูนย์สื่อการศึกษาหรือศูนย์โสตทัศนศึกษา หมายถึง หน่วยงานกลางซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานและบริการด้านโสตทัศนศึกษาแก่คณาจารย์และนักเรียนของโรงเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โสตทัศนศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ทุกด้าน เพื่อหาทางนำโสตทัศนอุปกรณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด

โสตทัศนอุปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัสดุ เครื่องมือหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เสนอสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยอุปกรณ์เหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียน

โสตทัศนวัสดุ หมายถึง โสตทัศนอุปกรณ์นั่นเอง

ครู อาจารย์ หมายถึง ผู้ทำการสอนประจำในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในภาคต้นปีการศึกษา 2519

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

สื่อการศึกษา มีความหมายเช่นเดียวกับโสตทัศนวัสดุ